

ЦЕНТЪР ЗА
ИЗСЛЕДВАНЕ НА
ДЕМОКРАЦИЯТА

КОНТРОЛ ВЪРХУ ТЪРГОВИЯТА С ОРЪЖИЕ

юли 2005

брой 01

В този брой:

Центърът за изследване на демокрацията се присъедини към активисти срещу въоръженото насилие на конференция в Найроби, Кения - стр. 1

Великобритания подкрепя създаването на международна конвенция за контрол върху търговията с оръжие - стр. 1

Двугодишната среща на ООН по въпросите на малките оръжия - стр. 2

Малки оръжия и леко въоръжение (МОЛВ) в Сърбия - стр. 3

По пътя към членство в НАТО и ЕС – ефективно законодателство за контрол върху износа на оръжие - стр. 3

Това е първият тримесечен бюлетин на Центъра за изследване на демокрацията, който представя събития от България, Източна Европа и света, свързани с контрола върху търговията и разпространението на малки оръжия и леко въоръжение (МОЛВ). Целта на това издание е да информира обществеността за дейността на Центъра за изследване на демокрацията в тази сфера и да предостави форум на различните държавни и граждански институции за споделяне на новини, идеи и мнения.

Центърът за изследване на демокрацията се присъедини към активисти срещу въоръженото насилие на конференция в Найроби, Кения

Представители на Центъра за изследване на демокрацията участваха в международната конференция под надслов "Мерки за контрол над въоръжението в свят пълен с оръжия", която се състоя от 15 до 17 април 2005 г. в Найроби, Кения. Събитието беше организирано от международни неправителствени организации от Африка, Южна Америка, Европа, в т. ч. Амнести Интернешънъл, Оксфам и IANSA (Международната мрежа за борба с разпространението и злоупотребата с МОЛВ).

Повече от 200 активисти от около 70 страни се срещнаха, за да споделят опита си в сферата на регулиране на търговията с оръжия и предотвратяване на въоръжената престъпност и за да координират усилията си за въвеждане на глобални принципи за намаляване на въоръженото насилие както на регионално така и национално равнище.

Дискутирани бяха принципите на Международна конвенция за търговията с оръжие. Министърът на външните работи на Кения, Чирау Али Млакере подкрепи от името на своята държава идеята за

Продължение на стр.3

Великобритания подкрепя създаването на международна конвенция за контрол върху търговията с оръжие

Министърът на външните работи на Великобритания, **Джак Стро**, потвърди подкрепата на страната си за създаването на Международна конвенция за търговията с оръжие и призова за бързи действия. Като втори по големина износител на оръжие в света, Великобритания може да послужи за добър пример. С тези си стъпки тя цели да получи международна подкрепа при подписването на обвързващ договор, който да спре продажбата на оръжия в региони, където те подхранват конфликти и нестабилност или нарушаване на човешките права.

Политическите лидери на страни като Бразилия, Камбоджа, Коста Рика, Финландия, Мали и Мексико вече са заявили евентуалната си подкрепа за такава конвенция. Главният секретар на ООН Кофи Анан също поддържа инициативата. Той призовава световната общественост за съдействие и подобра организация при проследяване на МОЛВ и контрол върху незаконното посредничество в търговията с МОЛВ.

На специална среща на правителствени специалисти от 22 страни, регионални и международни организации, на 26 Май 2005 г. във Великобритания

Продължение на стр.2

Великобритания ...
Продължение от стр.1

се обсъди евентуалният договор преди срещата на Г8 през юли. Поканени бяха страните от Г8 (Канада, Франция, Германия, Япония, Италия, Русия, Великобритания и САЩ с ЕС) както и представители на Бразилия, Китай, Коста Рика, Дания, Египет, Финландия, Индия, Израел, Холандия, Норвегия, Испания, Комисията за Африка и Секретариата в Найроби за МОЛВ. Обсъди се как една международна конвенция може да допринесе за приемане на глобални общи принципи при търговията с традиционно оръжие. Въпреки, че се изказаха различни становища, на практика все повече държави подкрепиха засиления контрол на оръжейния трансфер, който е необходим за намаляване на въоръжената престъпност. ●

Двугодишната среща на ООН по въпросите на малките оръжия ще се състои през юли 2005 г.

Двугодишната среща на ООН ще се състои от 11 до 15 юли 2005 г. в Ню Йорк. Ще се обсъди изпълнението на *Програмата на действие за унищожаване и борба с незаконната търговия с малки оръжия и леко въоръжение във всичките й аспекти*. Държавите-членки ще представят националните си доклади за изпълнение на Програмата.

Дискусията ще бъде фокусирана върху няколко основни теми, сред които събиране и унищожаване на оръжейни излишъци; демобилизация на бивши военни; набиране на средства за унищожение; маркиране и проследяване на оръжията; контрол на вноса и износа и незаконното посредничество при търговията с оръжия и т.н.

Международното подпомагане и взаимодействието са от изключително значение. Председателят на срещата Паси Паточалио призова за активното участие на неправителствените организации и други представители на гражданското общество, тъй като много от тях имат ценен практически опит в изпълнението на приетата Програма на действие. Той подчерта и необходимостта от присъствието на парламентарни представители на страните членки на ООН. ●

Проект за Международна конвенция за търговията с оръжие

Проектът за Международна конвенция за търговията с оръжие е лансиран от авторитетни международни неправителствени организации като Оксфам, Амнести Интернешънъл и т.н. Той е разработен с помощта на международни експерти по право и се подкрепя вече от близо 20 страни. Основните елементи в него са:

- Ограничаване на трансфери на оръжия, когато има заплахата за:
  - причиняване на травми на цивилни лица
  - нарушаване на човешките права и на Международното хуманитарно право
  - подклаждане на въоръжени конфликти и геноцид
  - застрашаване на регионалната сигурност и развитието
- Изграждане на система за контрол върху търговията с оръжие, която включва лицензиране на сделки и компании.
- Създаването на Международен регистър, където се предоставя годишен доклад за трансфера на оръжие на всяка страна.

Малки оръжия и леко въоръжение (МОЛВ) в Сърбия

Найроби, Кения ...
Продължение от стр.1

Програмата за развитие на ООН в Сърбия и Черна гора и неправителствената организация Сейфъръърлд официално представи на 26 април 2005 г. в Белград резултатите от проучването, озаглавено "Живот с наследството - МОЛВ в Република Сърбия". Проучването е осъществено в периода август-декември 2004 г. със сътрудничеството на съответните правителствени и неправителствени служители. Неговата цел е да определи характера, степента на разпространение и отражението на МОЛВ в страната и е първата стъпка, необходима за бъдещата инициатива на правителството или на международната общност.

В доклада се заключава, че в Сърбия има регистрирани приблизително 2 898 416 МОЛВ, повече от 1 милион от които са на частни лица. Това означава, че повече от 40% от домакинствата притежават оръжие. Освен това, има повече от 900 000 нерегистрирани оръжия в страната. Огромен е и броят на запасите в излишък на въоръжените сили. Като цяло, след края на Студената война, военната индустрия е отчела голям спад в производството и продажбите, в следствие на което днес тя е в процес на приватизация и преориентация към партньорство с НАТО и западни компании.

Проучването на обществените нагласи показва, че въоръжените обири и самоубийства в Сърбия нарастват, но гражданите не приемат несигурността като основен проблем на страната. Липсата на доверие в традиционните представители на реда е довело до по-голяма популярност на охранителните фирми. Сърбия вече не е крайна дестинация за незаконни МОЛВ, въпреки че остава транзитна държава за пренос на хора и незаконни стоки, в това число и МОЛВ. Наскоро приетият *Закон за търговията с оръжия, военно оборудване и стоки с възможна двойна употреба* е спомогнал значително да се подобри възможността на страната да контролира търговията с МОЛВ. Целият доклад може да бъде прочетен на страницата на SEESAC (Координационния център за контрол над малките оръжия и лекото въоръжение в Югоизточна Европа) www.seesac.org/reports/surveys.htm. ●

международна конвенция, широкият прием на която ще даде основите на устойчиви международни механизми за забрана на продажбата на оръжия в региони, където има риск от тяхната неправомерна употреба. Въоръжената престъпност е проблем във всички страни, затова бе обърнато внимание върху глобални мерки за противодействие на разпространяването на оръжие сред цивилните лица. ●

По пътя към членство в НАТО и ЕС – ефективно законодателство за контрол върху износа на оръжие

Между 20 и 22 юни 2005 г. в хотел "Радисън САС" в София се проведе Регионалният семинар за ефективно законодателство за контрол на износа. Семинарът беше организиран във взаимодействие от Министерството на външните работи на България, Центъра за изследване на демокрацията и Координационния център за контрол над малките оръжия и лекото въоръжение в Югоизточна Европа (SEESAC). Целта на семинара беше да се обмени опит и да се подпомогне процесът за изработване на ефективно законодателство за контрол над търговията с оръжие в страните от Югоизточна Европа. В семинара участваха специалисти от Албания, Босна и Херцеговина, Хърватия, Македония, Румъния, Сърбия и Черна гора и Молдова. Представители от българската и румънската държавна администрация изнесоха редица презентации, с които споделиха натрупания опит в процеса на присъединяване на своите държави към НАТО и Европейския съюз.

Семинарът бе открит от зам. министъра на външните работи г-н Николай Милков. Д-р Сибил Баеър от Stockholm International Peace Research Institute в Швеция и г-н Лион Лаудър от посолството на САЩ в София представиха системите за контрол на оръжейния експорт съответно в ЕС и в САЩ. Д-р Баеър подчерта важността на публикуването на годишен доклад за търговията с оръжие, което е задължение на страните-членки на ЕС, както и на механизмите за парламентарен и обществен контрол. Г-н Лаудър представи американската система

Продължение на стр.4

Членство в НАТО ...
Продължение от стр.3

“Blue Lantern”, която служи за идентифициране и легитимиране на закупуващата фирма. Той обясни, че дори американски граждани, които пребивават в чужбина, попадат под санкциите на закона за посредничество при сделки с оръжие. В САЩ, санкциите за злоупотреби могат да достигнат глоби от 1 мил. долара и до 10 години затвор.

По време на семинара бяха представени и някои предстоящи законови промени във връзка с членството на България в ЕС, като създаването на отделен закон за търговията със стоки и технологии с възможна двойна употреба. Някои от целите за в бъдеще, предложени в края на семинара, бяха постигането на по-голяма прозрачност чрез обмен на информация между държавите, организирането на дискусия на тема заздравяване на административната работа, публикуване на закони за търговията с оръжие на страните от региона, както и привличане на средства от Европейския съюз за подобряване на системите за контрол върху разпространението и търговията с оръжие.

Македония: Полицията разкри оръжеен арсенал в албанско село

Македонската полиция разкри на 2 юли складиран оръжия, гранати, мини и амуниции в няколко къщи и сгради в с.Долно Блаце в граничната зона Сърбия-Черна гора близо до Косово, съобщава ББС. Без да срещне съпротива полицията конфискува 3 автомата, 7 автоматични пушки, 14 гранати, 50 снаряда за минохвъргачка, нитроглицеринови експлозиви, 3000 патрона за малки оръжия, 4 късоцевни пушки, 3 пушки, 2 пистолета и 200 празни форми за автоматични пушки както и 1 перископ, 6 униформи, 2 радиостанции и т.н. Министерство на вътрешните работи на Македония уведоми, че са повдигнати обвинения срещу 13 от арестуваните.

ПУБЛИКАЦИИ НА ЦЕНТЪРА ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА ДЕМОКРАЦИЯТА

Малки оръжия и леко въоръжение в България, 2005
<http://www.csd.bg/bg/artShow.php?id=549>

Българският износ на оръжие, 2004
<http://www.csd.bg/bg/artShow.php?id=14607>

Тенденции на престъпността в България: полицейска статистика и виктимизационни изследвания, 2005
<http://www.csd.bg/bg/artShow.php?id=4968>

Партньори в престъпността, 2004
<http://www.csd.bg/bg/artShow.php?id=2034>

Транспорт, контрабанда и организирана престъпност, 2004
<http://www.csd.bg/bg/artShow.php?id=4237>

Пазарът на наркотици в България, 2003
<http://www.csd.bg/bg/artShow.php?id=659>

Контрабандните канали в Югоизточна Европа, 2002
<http://www.csd.bg/bg/artShow.php?id=12855>

Корупция, контрабанда и институционална реформа, 2002 / <http://www.csd.bg/bg/artShow.php?id=12858>

КОНТАКТИ

Център за изследване на демокрацията

**ул. „Александър Жендов” № 5
София 1113**

Тел: 971 3000

Факс: 971 2233

Ел. поща: csd@online.bg

Интернет адрес: www.csd.bg

Бюлетинът е публикуван и на специализираната страница за малките оръжия на Центъра на адрес <http://www.csd.bg/bg/euro/arms.php>. Ако желаете да получавате бюлетина по електронен път, изпратете заявка на csd@online.bg.